

Høringsuttalelse regional utviklingsplan 2038

Alta kommune viser til høring fra Helse Nord- om regional utviklingsplan for Helse Nord 2023-2038. Alta kommune takker for anledning til å gi kommentarer og innspill.

Beskrivelsen av utfordringsbildet

Rapporten gir en god beskrivelse av det reelle utfordringsbildet.

Aldersforskyvningen i befolkningen vil gi kommunene store utfordringer knyttet til oppfølging av flere eldre og syke samtidig som det blir færre kvalifiserte fagfolk til å utføre denne jobben. Det er beskrevet at tilgangen til kvalifisert personell er utfordrende for foretakene. Det samme utfordringsbildet er også i kommunene og ofte blir kommuner og foretak konkurrerende med tanke på å rekruttere kvalifisert personell. Det blir svært viktig at kommuner, helseforetak og utdanningsvirksomheter øker innsatsen med samarbeid rundt desentralisert utdanning av helsepersonell. Dette bør være et satsingsområde for alle parter i årene fremover. Desentralisert utdanning er ofte den viktigste rekrutteringsplattformen for kvalifisert personell både til kommuner og sykehusene i regionen.

Alta kommune vil også understreke betydningen av en velfungerende fastlegeordning. Det er vist at kapasiteten i allmennelegekorps og kontinuitet og lengden på lege-/pasientforholdet er de viktigste faktorene for å redusere henvisninger til sykehus for pasienter med kroniske sykdommer. En stabil fastlege sammen med øvrige gode kommunale tjenester, er svært viktig for å unngå unødvendig kontakt med spesialisthelsetjenesten samt å raskt ta tilbake pasienter som har vært til utredning og behandling på sykehus.

Geografi med lange avstander og vanskelige klimatiske forhold er allerede en stor utfordring med tanke på akutttilbud til befolkningen. Spesielt merker Alta kommune dette. Vi har en relativt stor befolkning og lang vei til sykehus ved akutt sykdom eller skade. Klimaendringene med økende grad av ekstremvær vil øke disse utfordringene for veldig mange innbyggere. Det vil være viktig at Helse Nord synliggjør hvordan disse utfordringene skal løses, slik at befolkningen i distriktene og der vi ikke har sykehus, kan føle seg trygg på at de får samme tilgang til helsetjenestene som øvrig befolkning, spesielt ved akutt sykdom og skade.

Behovet for omstilling

Utfordringsbildet for regionen med endring i befolkningens sammensetning, rask endring i medisinsk faglig utvikling og manglende tilgang til kvalifisert personell tilsier at det blir behov for omstilling. Det blir viktig at både kommunene og spesialisthelsetjenesten får et spesielt fokus på forebygging av sykdom og skader. Alta kommune ønsker gjerne bedre beskrivelser av hvordan Helse Nord vil arbeide med forebygging og folkehelsearbeid.

Selv om regionen har utfordringer knyttet til geografi og klima, skal innbyggere få tilbud om likeverdige tjenester som resten av befolkningen. Prehospitale tjenester og pasienttransport vil fortsatt få en betydningsfull rolle i vår region, både når det gjelder akutt sykdom og utredning, behandling og oppfølging av kroniske tilstander. Pasienttransport er allerede i dag svært utfordrende for mange pasienter. En kort poliklinisk time på sykehuset for samtale eller enkle undersøkelser medfører gjerne lang reisevei med mye og uhensiktsmessig venting. Helse Nord oppfordres til å se grundig på ordningen med pasientreiser ved elektive timer da dette oppleves som svært belastende for pasientene allerede i dag.

Utvikling av elektive sykehus;

Alta kommune har en relativt stor befolkning som har lang vei til sykehus. Utvikling av Klinikk Alta som et elektivt sykehus vil spare mange pasienter for lange og krevende reisevei ved behov for polikliniske konsultasjoner eller elektive enkle inngrep.

Vi opplever også økende grad av psykisk uhelse i befolkningen, både hos voksne og kanskje spesielt hos barn- og unge. Videreutvikling av DPS med både sengeposten, poliklinikken og tilbudet til BUP bør styrkes betydelig. Det er viktig med en sterk faglig tyngde i DPS-ene for at dette skal oppfattes og fungere som et spesialisthelsetjenestetilbud.

Foreslåtte målområder:

- Befolkningsspektivet
- Tjenesteperspektivet
- Ansatte- og ledelsesperspektivet

De foreslåtte målområdene dekker godt bredden av det utfordringsbildet som regionen står i og som er beskrevet i dokumentet. Noen momenter ønsker vi å kommentere.

Det er behov for bedre samhandling og samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene for å skape helhetlig helsetjeneste og gode sømløse pasientforløp. Helsefelleskapene blir sentralt fremover. Det er usikkert i hvor stor grad disse helsefelleskapene fungerer i dag. I alle fall i enkelte deler av regionen. Dette bør dermed videreutvikles. Vi vil understreke viktigheten med at fastlegen involveres sterkere inn i disse helsefelleskapene. Dette må det legges til rette for.

Befolkningens forventninger til helsetjenester er høye. Det stilles høye krav om tidlig utredning og behandling både fra primær- og spesialisthelsetjeneste. Dette gir også økt fare for overdiagnostikk og overbehandling. Det er dermed betydelig økt fare for at de knappe ressursene benyttes feil. Tendensen til overdiagnostikk og overbehandling skyldes gjerne manglende kunnskap både hos pasient og behandler. Helsepersonell i kommuner og sykehus bør fortsatt ha et sterkt fokus på dette økende problemet.

Vi oppfordrer Helse Nord til å ha et betydelig fokus på overdiagnostikk og behandling og tiltak knyttet til dette i fremtidig utviklingsplan for Helse Nord.

Helse Nord særskilte ansvar for likeverdige tjenester til den samiske befolkningen

Under pandemien så vi at vaksinasjonsgraden i den samiske befolkningen ofte var lavere enn i den øvrige befolkningen i regionen. Det er nok flere årsaker til dette. Manglende informasjon på morsmålet kan være en av hovedårsakene.

Informasjon om helse og helseforebyggende tiltak er dermed svært viktig å kommunisere ut slik at det treffer bredden i befolkningen. Det blir da viktig med informasjon på samisk til den samiske befolkningen. Egne kampanjer om helseforebyggende tiltak og fokus på psykisk helse kan være nyttig å få ut til den samiske befolkningen i hele regionen.

Samisk kulturforståelse bør inn i helsefagutdanningene fra starten av i ethvert desentralisert utdanningsløp innen helse i Nord Norge.

Helse Nord bør satse sterkere på forskning og fagutvikling som dekker den samiske befolkningen.

Tilleggsforslag ved politisk behandling i kommunestyret

- Behovet for mer helsepersonell er stort både i kommunene og i helseforetakene. Det er viktig at Helse nord er en pådriver til at det blir utdannet et betydelig antall innen helsefagene.
- Dagens praksis med tidlig utskrivning av pasienter fra sykehus er svært krevende for kommunene. For kommuner med klinikker må antall sengeplasser økes. I klinikk Alta er det til tross for økende innbyggertall og antall eldre vært en reduksjon i antall senger.

- Et kortsiktig og viktig tiltak er å øke antallet til 20 nå, for så å ha en gradvis økning fremover som følger både befolkningsvekst og demografisk utvikling. Samtidig er det viktig at utnyttelsesgraden på sengene tilknyttet klinikk Alta økes.
- Det indremedisinske tilbudet bør være en naturlig del av den vedtatte videreutviklingen av klinikk Alta som er vedtatt i Granavollen og Hurdalsplattformen. Det er også god samfunnsøkonomi å gi akutt indremedisinsk tilbud i Alta, da dette ofte er pasienter som har hyppige og korte besøk på sykehus.
- På sikt må klinikk Alta også styrkes med å også kunne ivareta akutt pasienter og gi kvinner i Altaregionen mulighet til å føde ved klinikk Alta. Altas befolkning har stort behov for en fødeavdeling og mulighet for akuttkirurgi. Dette må legges inn i planene til Helse Nord.
- Det er også viktig at Helse Nord hensyntatt både den sikkerhetspolitiske og geopolitiske situasjon verden står i og bygger opp lokal akutt beredskap på sine klinikker. I denne sammenhengen må Stortingets tidligere bevilgning på 15 millioner til ny operasjonsstue i Alta brukes på en ultra ren stue, som vil bidra til at flere tjenester kan tilbys i Alta. Alta kommune ønsker dialog med mål om en best mulig av denne bevilgningen som sikrer både en ny ultra ren operasjonsstue og en oppbygging av spesialisthelsetjenesten. I denne sammenhengen vil Alta kommune kunne stille med rimelige kontorlokaler.
- Sykehusenes systemer på hvor pasientene sendes må gjennomgås for å sikre at pasienter sendes til rett behandlingssted uten unødvendig transport via lokalsykehus når behandlingen skal gis på et høyere sykehusnivå.
- Kommunestyret i Alta mener at det er nødvendig med en grunnleggende endring styringsstrukturen for helsetilbudet. Foretaksmodellen bør endres og det bør på plass færre styre med ansvar og forankring i regionalpolitiske organ.